

Hoe gaat het nu met de Raaf in Nederland??



Ravendag 10-2-2024

Hans de Vos Burchart
Ravenwerkgroep Nederland



Volgen en in beeld brengen ontwikkeling van de raaf in Nederland en daar over communiceren door:

- Monitoring, verzamelen en communiceren van informatie over verspreiding, gedrag en (broed)ecologie raven
- Onderzoek
 - (kleur)ringen en afnemen biometrie
 - geslachtsonderzoek en zoeken naar correlatie met biometrie
 - zenderonderzoek
 - zoönoseonderzoek (o.a. vogelgriep)
- Voorlichting aan terreineigenaren/-beheerders, natuur- en vogelorganisaties en publiek

Verslagen Ravenwerkgroep Nederland

De Raaf in de provincie Utrecht en Het Gooi in de periode 1976-2019

Hans de Vos Burchart en Margriet Hartman

Raven Werkgroep Utrecht / 't Gooi

met medewerking van: Pascal Gijzen, Harry de Rooij, Daan Buitenhuys, Dick de Graaf, Jean Hanneke Sevink, Roderick van der Poel, Mariska Bolten, Rinus Jansen, Martine van der Kluijff, Joyce Kooning, Anouk Jansen, Martijn Boonman, Wanda Floor-Zwart, Annelies Beusekom



Silthoven, februari 2020



Rapportnummer:

De raaf *Corvus corax* in Nederland in 2021



Jaarverslag
van de
Ravenwerkgroep Nederland



De raaf *Corvus corax* in Nederland in 2022



Jaarverslag
van de
Ravenwerkgroep Nederland



Te downloaden op:
www.ravenwerkgroep.nl

Binnenkort.....

De raaf *Corvus corax* in Nederland in 2023



Jaarverslag
van de
Ravenwerkgroep Nederland



2.5. Jongen

In 2023 zijn weer meer nesten gevolgd dan voorgaande jaren en daarmee ook meer jongen geteld, nl 263 jongen bij 120 gevolgde nesten. Grafiek 4 laat het verloop in de jaren zien. Ook hierin is weer te zien dat 2022 minder goed ravenjaar was.

Grafiek 4. Minimaal aantal uitgevlogen jongen in de periode 2008-2023

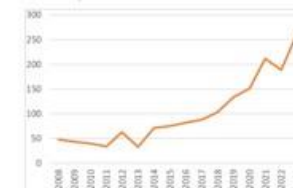


Foto 8. De twee weken oude raven van het nest bij Waalwijk met camera op stok gefotografeerd op 29 maart.

We weten niet van alle nesten het precieze aantal jongen. Het exacte aantal weet je alleen als je naar het nest klimt of met een camera op stok in het nest kijkt. En dat is lang niet bij alle nesten het geval (zie paragraaf 2.6.).

Als we uitgaan van de 36 'geringde nesten' komen we op een gemiddelde van 3,31 jongen per nest in 2023. Dit is iets meer dan de voorgaande jaren met een gemiddelde voor de periode 2013-2023 van 3,23 jongen per nest (grafiek 5). Tabel 3 geeft de verdeling van de 36 geringde nesten.

Tabel 3. Grootte van de geringde nesten in 2023.

Nestgrootte	Aantal keer
1	4
2	7
3	8
4	9
5	7
6	1
Totaal	36



Foto 9. De 22 dagen oude jongen raven van Oss met camera op stok gefilmd.

Grafiek 5. Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per geringd nest in de periode 20013-2023

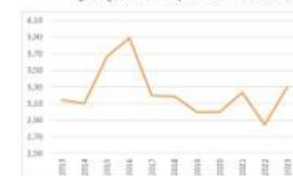


Foto 9. De 28 dagen oude jongen raven van Uden, met camera op stok gefilmd.

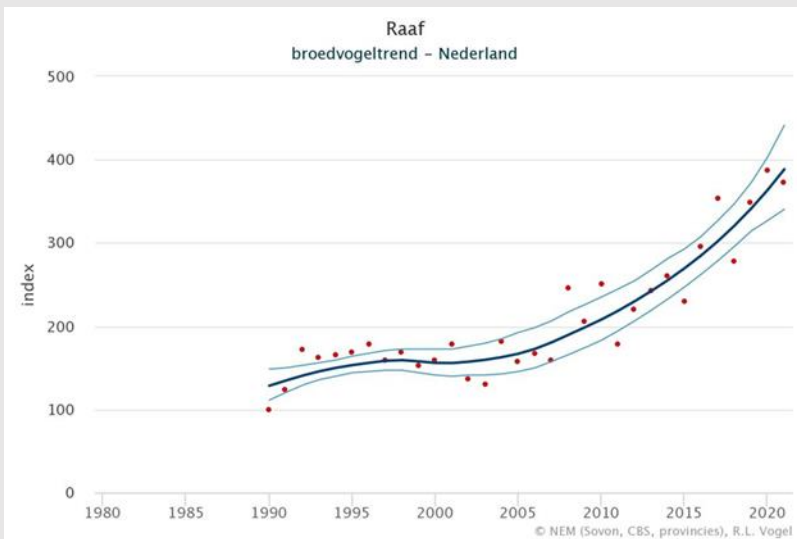
Ravenpopulatie in Nederland

herintroductie raaf in Nederland



Het eerste nest (1976) van herintroduceerde Raven in de vrije natuur in ons land.
Naar kleurenfoto van A. Timmerman sr.

(Broed)paren raaf trend Nederland



Meetnet Broedvogels, jaarlijkse populatie-index (Sovon)

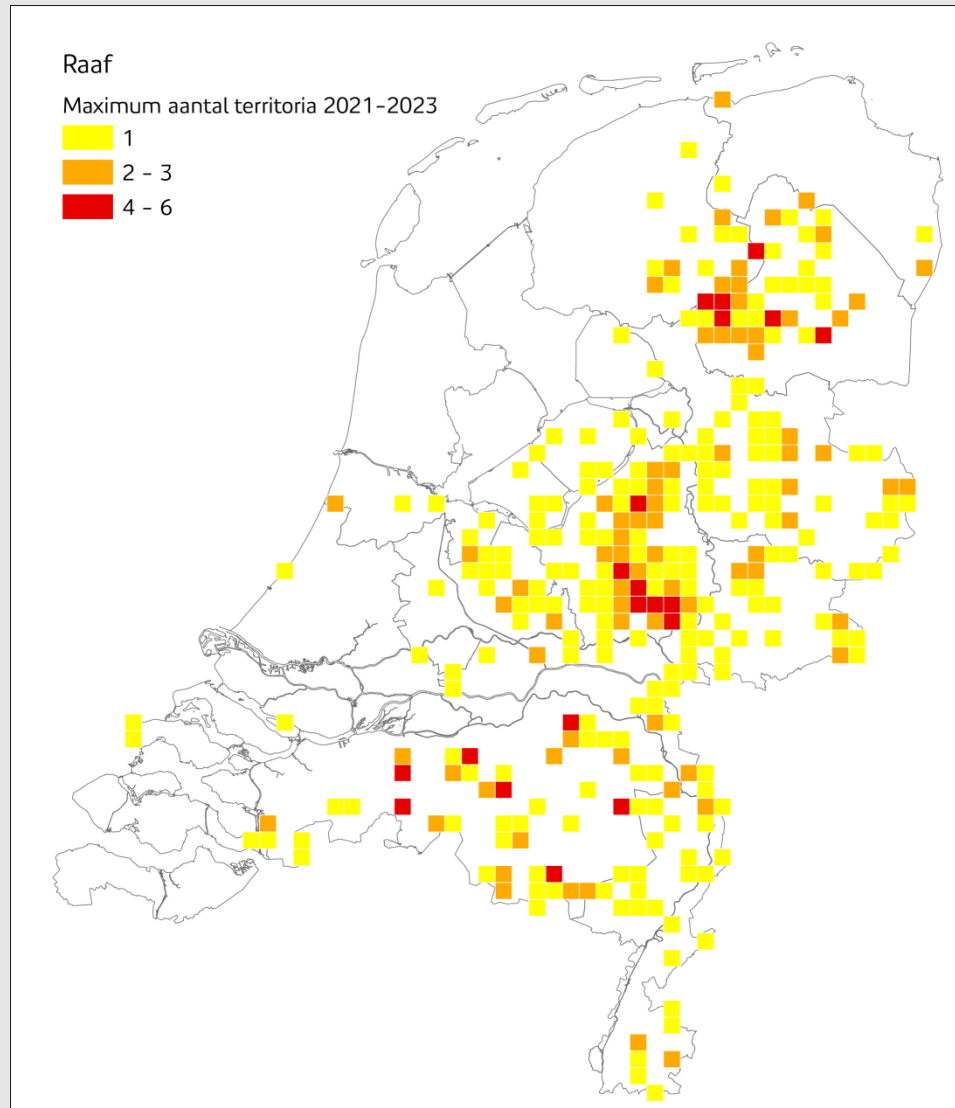
Soorttrend (broed)paren 1990-2023:

- 1990: 80 (50 broed + 30 territoriaal)
- Piek 1996: 114 (66 broed + 48 territoriaal)
- stabilisatie vanaf eind jaren '90 : 75-100 paren (+/- 50-70 broedparen)
- v.a. 2006 lichte groei (niet significant)
- v.a. 2012 sterke groei (significant > 5% per jaar)
- Nu: +/- 250 paren (+/- 125-150 broedparen)
+ 500-600 'single', vaak jonge raven

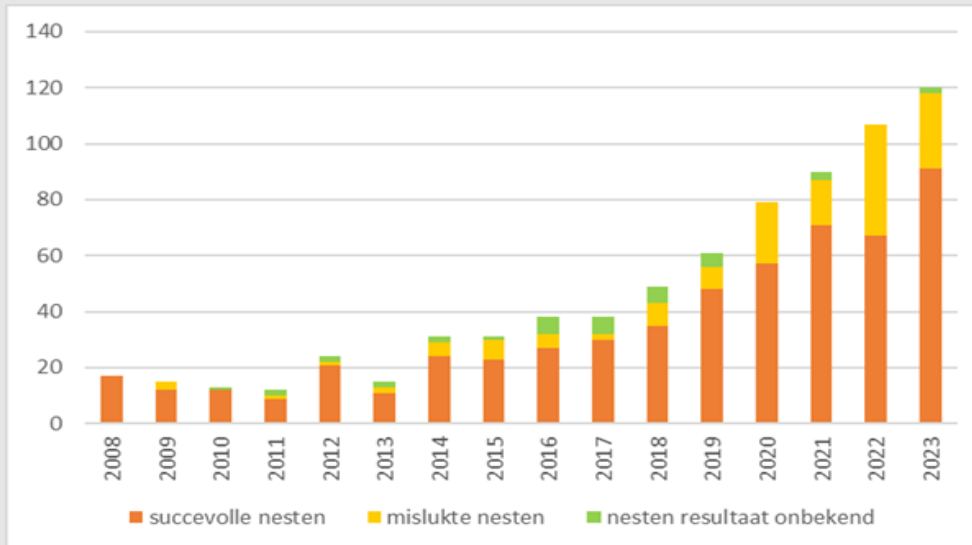
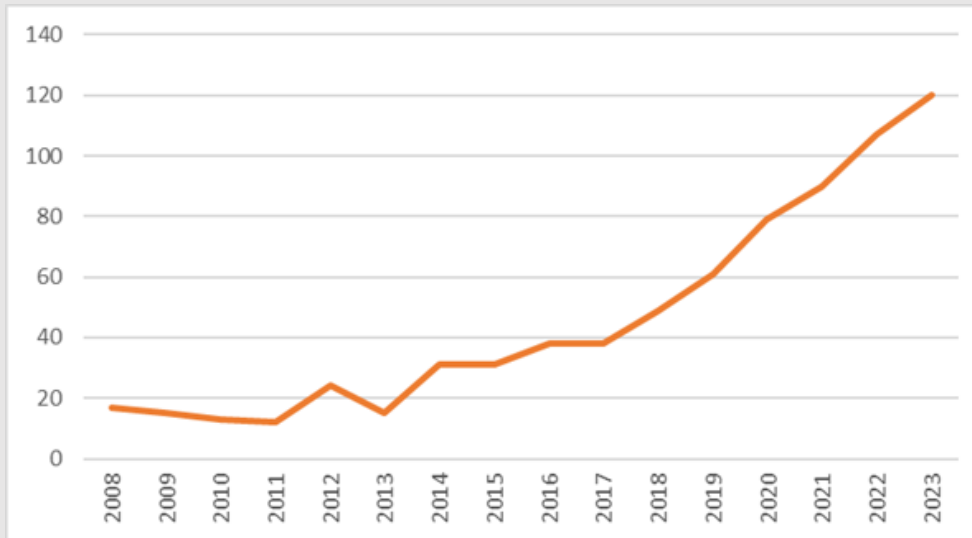
Verspreiding raaf in Nederland

voorkomen/territoria per atlasblok

bron: NEM (Sovon, CBS, provincies)



Gevolgde ravennesten in de periode 2008-2023



188 bekende nestlocaties

foto: Rinus Jansen

740 gevolgde nesten

555 (75%) succesvol

147 (20%) mislukt

38 (5%) onbekend resultaat

In 2021 : 79% succesvol (71/90)

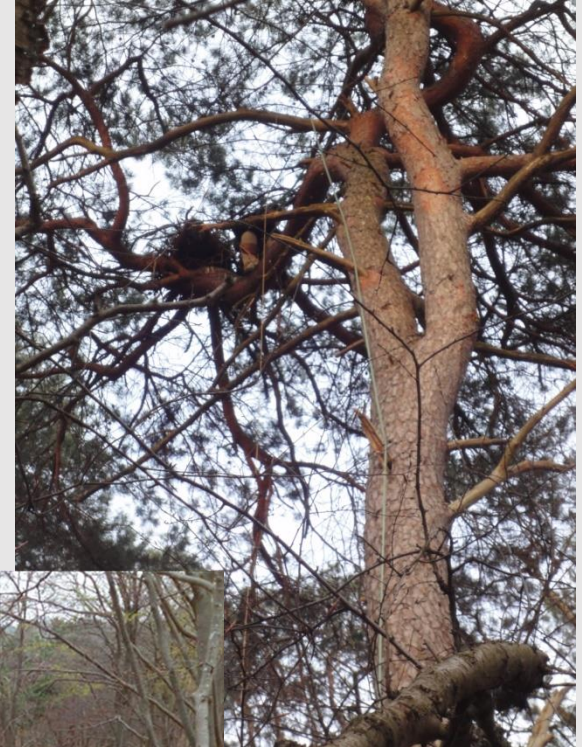
In 2022 : 62% succesvol 66/106)

In 2023: 74% succesvol (89/120)

Ravennesten diverse soorten bomen



Douglas; 2023: 20%



Grove den
2023: 35%



Beuk



Populier

Loofbomen in
2023: 12%

Hulkesteijnse bos

drone beelden 2023



HSM in 2023: 25%



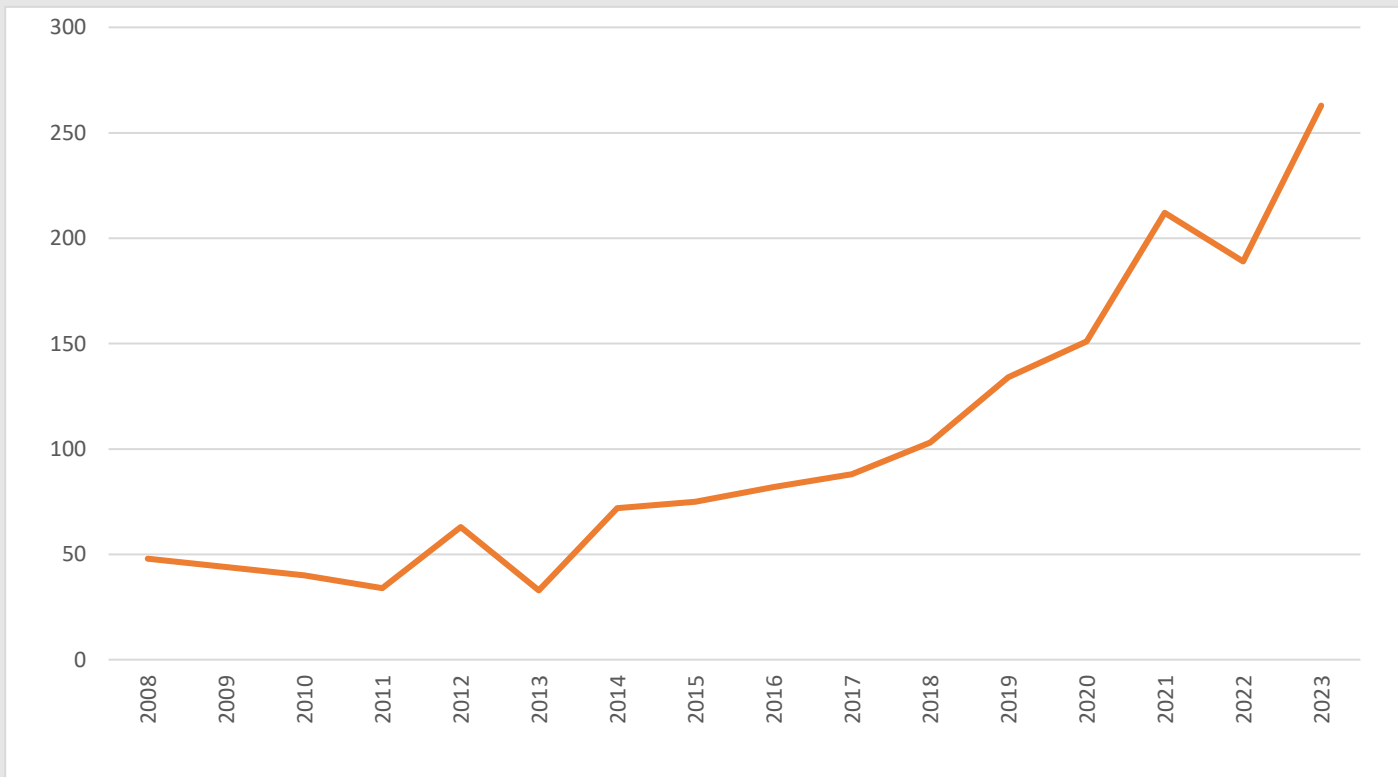
foto's: TenneT

Boom- en HSM-broedsels

succesrate

	nestlocaties totaal	boom	succesvol	hsm+ gebouw	succesvol
2020	71	61	42 69%	10	10 100%
2021	91	76	58 76%	15	12 80%
2022	106	83	48 58%	23	17 74%
2023	120	92	66 72%	28	23 82%

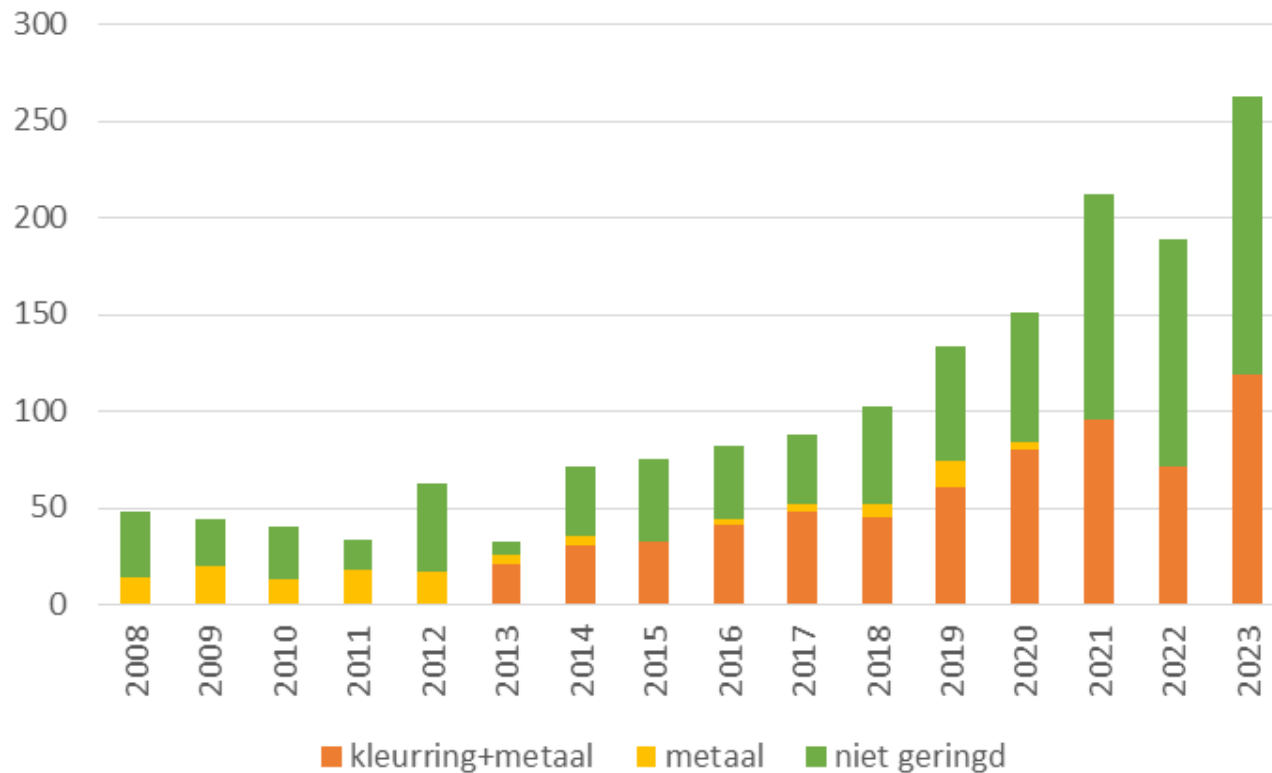
Aantal ravenjongen periode 2008-2023



1631 jongen
uit
555 succesvolle
nesten

gemiddeld 2,9
jong per
succesvol nest

Ravenpullen wel/niet geringd in periode 2008-2023 (bij ons bekend)



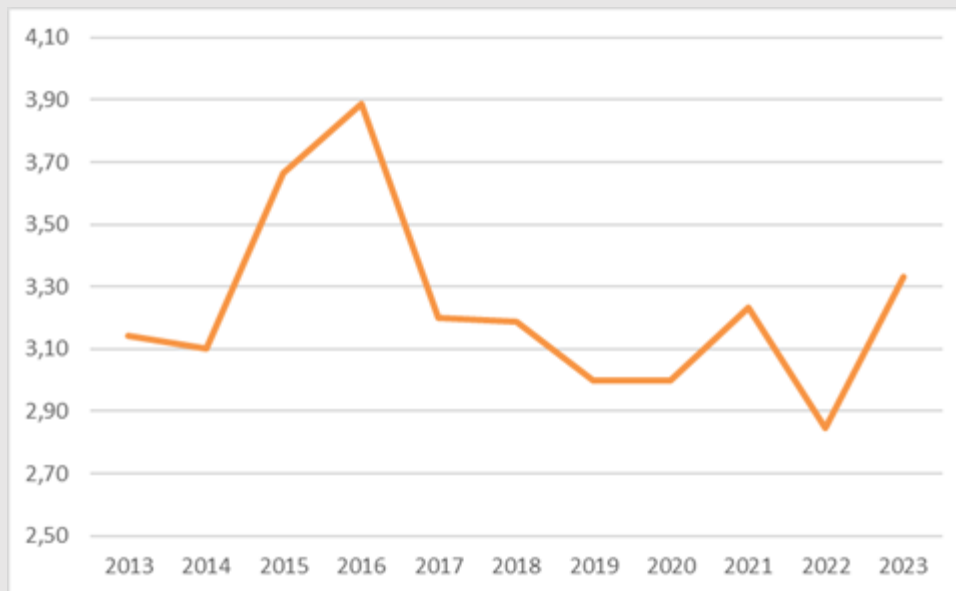
In periode 2008-2023

Totaal 1631 jongen

- 647 kleur- en metalen ring (40%) = va 2013
- 123 alleen metalen ring (7%)
- 861 ongeringd (53%)

Gem. aantal geringde jongen per nest

2013-2023



Jaar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal jongen geringd	22	31	33	35	48	51	60	84	97	74	120
Aantal nesten geringd	7	10	9	9	15	16	20	28	30	26	36
Gemiddeld aantal jongen per geringd nest	3,14	3,10	3,67	3,89	3,20	3,19	3,00	3,00	3,23	2,85	3,33

2013-2023:

655 geringd

206 nesten

3,2 jong gemiddeld per nest

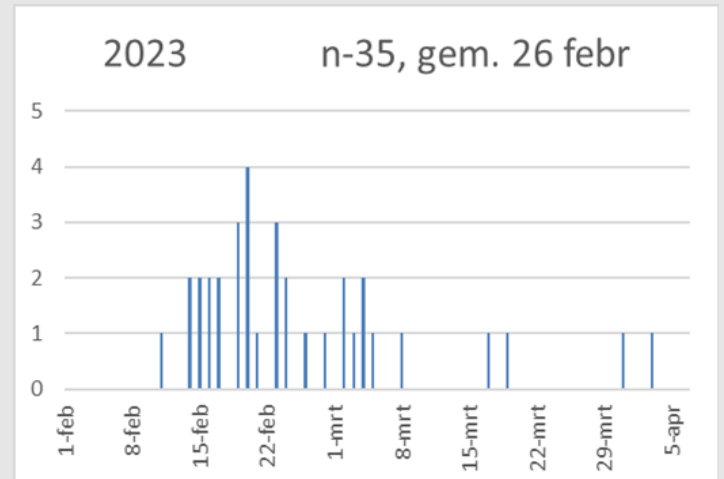
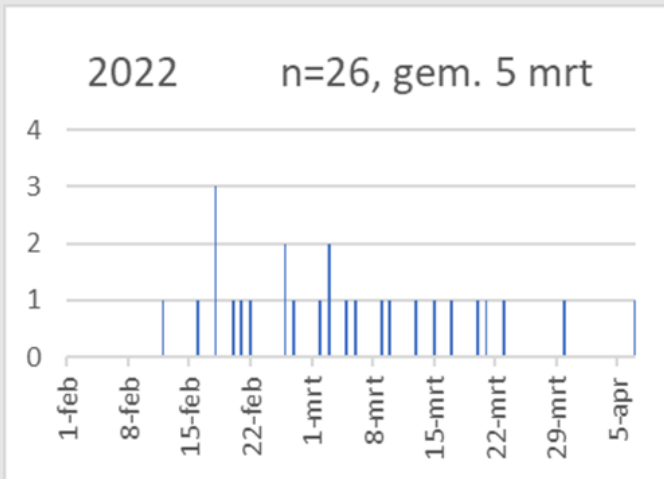
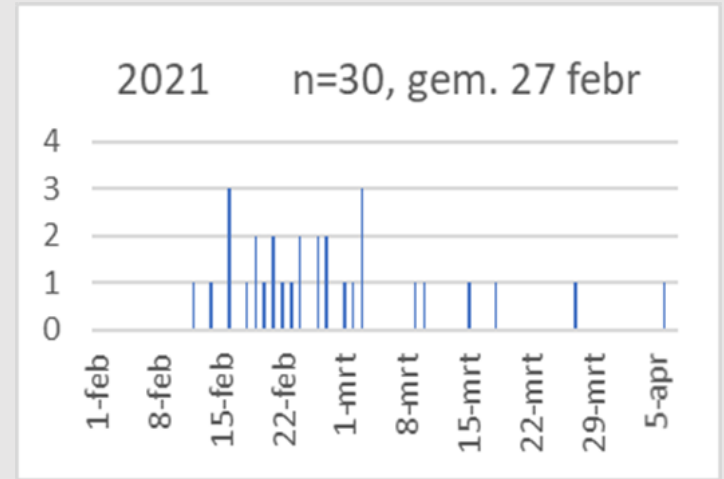
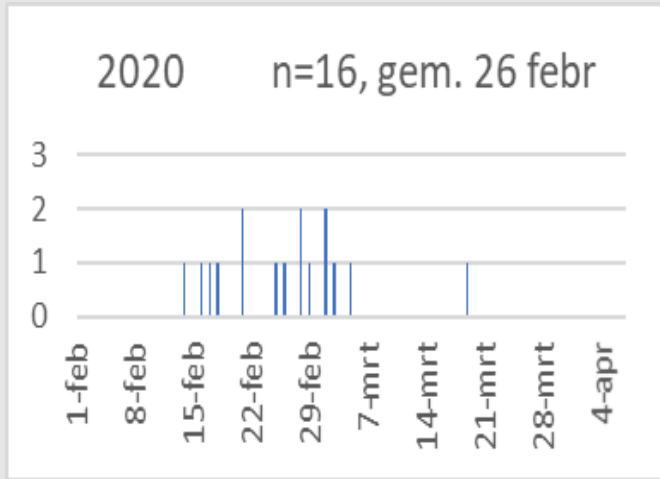
Gem. aantal jongen per nest per regio

2018-2023 incl. **ongerinde** jongen

Regio	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gr, Fr, Dr	2,6	2,3	2,4	2,1	2,6	2,5
Ov, Fl	3,0	3,0	2,8	3,7	2,7	3,0
Geld	4,0	2,5	3,3	3,0	3,0	2,8
Ut, NH, ZH	4,0	2,5	3,3	3,0	3,0	3,2
Zld, NB, Li	3,3	3,1	2,4	3,2	2,9	2,8
NED.	2,9	2,8	2,6	3,0	2,8	2,9

Datum legbegin

2020-2023



Kleurringproject S034-Raaf

projectnummer 1080

- Actief ringen
nest-jonge raven
- Kleurringproject
oranje, 1 letter 2 cijfers (zwart)
- Gestart 2013
- Geheel Nederland



Veluwe Otterloo 14-01-2014

raaf A06 nest 2013 Hoekelumse Bos – Bennekom

foto: Wim Weenink



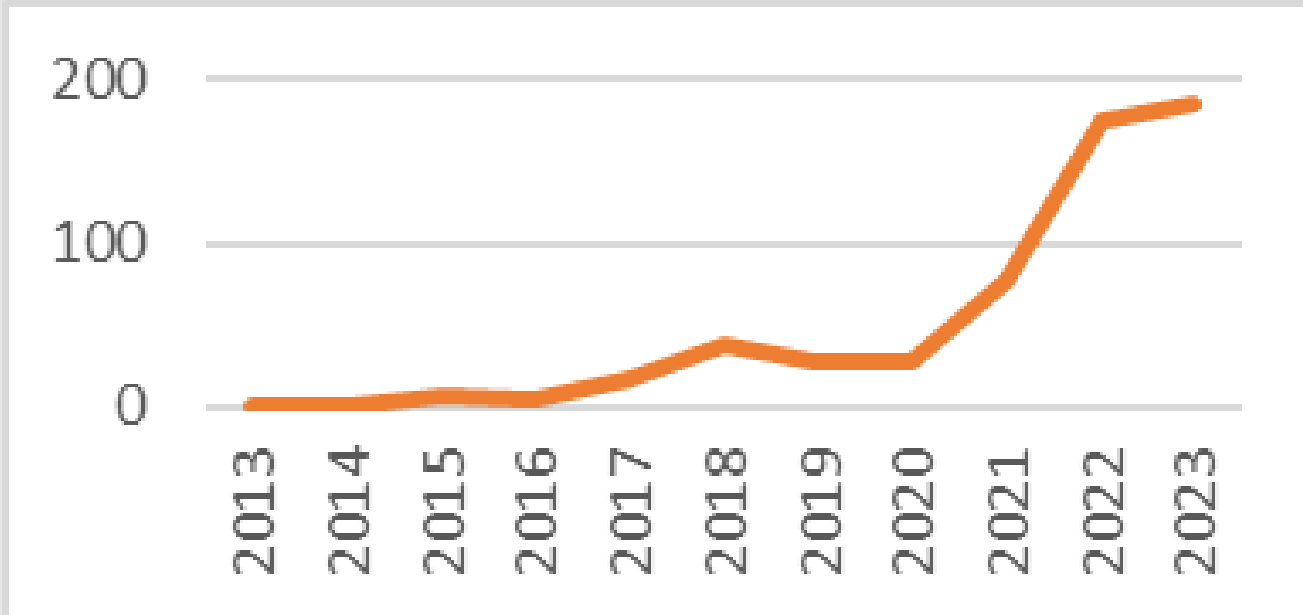
Polder Arkeheem Nijkerk 28-11-2020

raaf C66 (2016 Maashorst) en F05 (2018 Einde Gooi)
59 resp. 21 km van 'huis'



Terugmeldingen

va 2021 actief terugmelden



Terugmeldingen per locatie in 2023

Vuilstort Barneveld	154	83%
Veluwe	7	4%
Elders	25	13%
Totaal	186	

Terugmeldingen raven

periode 2008-2023 (bij ons bekend)

Aantal ge(kleur) ringde raven 2008-2023	aantal terug meldingen 2008-2023	aantal terug meldingen met kleurring (vanaf 2013)	aantal 'unieke' terugmeldingen met kleurring	% 'unieke' terugmeldingen met kleurring	% 'unieke' terugmeldingen op totaal aantal kleurringen
762 wv 639 kleurring	559	553	208	38%	32%

Teruggemeld 1911-2013: 49 (van 429 geringd); 11 %

Teruggemeld 2013-2023: 553 (van 639 geringd)

33% (n=208) zijn unieke terugmeldingen.

Dus: 1 op de 3 gekleurringde raven wordt teruggemeld!

Daarvan is 59% (n=122) < 3kj en 41% (n=86) >2 kj

[dat was t/m 2022: 68% resp. 32%]



Gekleurringde raaf in broedpaar

Broedpaar	kleurring adult	afkomstig van	ringdatum	grootte nest afkomst	1e waarneming in broedpaar	bij 1e waarneming in broedpaar	succesvol als broedpaar (nest met jongen)
Amsterdamse Bos-Amstelveen	E34	Spanderswoud - Hilversum	15-4-2017	3	8-4-2019	3kj/2 jr	2019 (min 2) 2022 (1 jong)
De Vijfhoek/Vattenfall toren-Diemen	F41	Einde Gooi - Hilversum	13-4-2019	4	9-5-2021	3kj/2 jr	2021 (min 2) 2022 (mislukt)
Schoonloo	C94	Nijeberkoop	14-4-2017	4	19-3-2019	3kj/2 jr	2019 (3)
Gees	F19	Loonse en Drunense Duinen - Drunen	28-4-2018	2	25-2-2021	4kj/3 jr	2021 mislukt; 2 jong gepredeerd
Sleen	?				16-2-2019	max 7kj/6 jr	2019 mislukt; predatie
Het Groote Zand-Hooghalen	C07	Vilsteren	21-4-2016	3	2019	4kj/3 jr	2019 (3)
De Maurik-Escharen	E73	Maashorst - Nistelrode	8-4-2018	5	4-4-2021	4kj/3 jr	2021 mislukt
Haarzuilens	?				2018	max 6 kj/5 jr	2018 ?; 2019(min 3)
Heidestein-Zeist	?				2016	max 4kj/3 jr	2016 (4)
Beerschoten-Bilthoven	?				2021	max 9kj/8 jr	2021 (4)
Hulkesteinse Bos-Zeewolde	?				2021	max 9kj/8 jr	2021 (4)
Wesepe	?				10-3-2022	max 10kj/9 jr	
Roekelse Bos - Otterlo	C28	Hoekelumse Bos - Bennekom	11-4-2015	4	18-4-2022	8kj/7 jr	2022 (3 ww 1 dood)

t/m 2022: 13 paren met gekleurringde adult

van 7 is kleurringnummer bekend
daarvan 6 met leeftijd 2-3 jaar oud !!





DANK VOOR UW AANDACHT

Meldingen en/of vragen?
graag info naar:

ravenwerkgroep@ziggo.nl

06-23790349

Meer informatie:

www.ravenwerkgroep.nl

